

PAPER DETAILS

TITLE: HEMSİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KİSİLERARASI İLİSKİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

AUTHORS: Emine EKİNCİ,Kübra GÜNGÖRMÜS,Göknur TOPÇU,Ebru KEREK

PAGES: 33-38

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/43222>

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLERARASI İLİŞKİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Determination of Interpersonal Relationship Level of Nursing Students

Emine Ekinci¹, Kübra Güngörmüş¹, Göknuş Topçu¹, Ebru Kerek¹

ÖZET

Amaç: Tanımlayıcı türdeki bu çalışma Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin kişilerarası ilişki düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma Aralık-Haziran 2010 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim görmekte olan 559 öğrenciden örneklem seçimine gidilmeden, araştırmaya katılmak isteyen 355 öğrenci ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak öğrencileri tanıtıcı bilgi formu ve Şahin, Durak ve Yasak (1994) tarafından geliştirilen, 31 maddelik Kişilerarası İlişki Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları, sınıfları, aile yapısı ve babalarının eğitim durumları ile kişilerarası ilişkiler ölçeğinin besleyici ve zehirleyici tarz alt ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin besleyici ilişki tarzı alt boyut puan ortalaması ile anne eğitim durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Sonuç olarak, anne eğitim durumunun öğrencilerin besleyici ilişki tarzı alt boyut puan ortalamasını etkilediği ve anne eğitimi arttıkça öğrencilerin besleyici ilişki tarzının arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Kişilerarası ilişki; Hemşire, Öğrenci*

ABSTRACT

Objective: This descriptive type of study was carried out to determine the interpersonal relationship of nursing students.

Material and Methods: This study was carried on between January-June, 2010 at Atatürk University Faculty of Health Sciences the Nursing Department. The population of study comprised of 559 students. The sample group comprised of 355 nurses who accepted to participate voluntarily. The data were collected by means of a Students Description Form and Interpersonal Styl Seale.

¹Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Erzurum

Mine Ekinci, Yrd. Doç. Dr.
Kübra Güngörmüş, Araş. Gör.
Göknuş Topçu, Araş. Gör.
Ebru Kerek, Araş. Gör.

İletişim:
Arş. Gör. Kübra GÜNGÖRMÜŞ
Atatürk Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Psikiyatri Hemşireliği A.D.
Erzurum

Tel: 0543 721 21 27
0442 231 23 64

e-mail:
kubragungormus2010@hotmail.com

Results: The results showed that; there was no significant difference between sub-scale score means of the Interpersonal Styl Seale based on the gender of students, their ages, their classes, their structure of the family and their education level of fathers ($p>0.05$). There was a significant difference between the type of nutritional relationships score means of the Interpersonal Styl Seale based on their education level of mothers ($p<0.05$).

Conclusion: Results showed that the students education level of mothers have an impact on the type of nutritional relationships and the higher education levels of mothers led to higher nutritional relationship of the students.

Key words: *Interpersonal relationship; Nurse, Student*

GİRİŞ

Bireyin çevresine olan ilgisi doğuştan var olan bir yetenektir ve toplumsal ortam içinde ortaya çıkmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren çevredeki insanlara gösterilen sevgi ve yakınlık tepkileri sonraki yıllarda etkileşim, paylaşım ve yardım gibi davranışlarla daha anlamlı hale gelmektedir. İlerleyen zamanla birlikte sosyal yönlerden kendini daha fazla geliştirmesi bakımından bireyde kişilerarası ilişkiler geliştirme ve bu ilişkilerinde kabul görme isteği söz konusu olmaktadır. Yakın ilişkiler kurma ve bu ilişkilerde istendik biri olma arzusu bireyin bütün yaşamı boyunca gerçekleştirmek istediği en önemli durumlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır (1).

Son yıllarda çok sık kullanılan bir kavram olan iletişim, iki kişinin duygu, düşünce ve bilgilerini paylaşarak birbirini anlamasını içeren çok kanallı bir süreçtir (2,3). Bu nedenle iletişim, kişisel bir yetenek değil, öğrenilen bir dizi teknik olduğu için yaşamsal bir öneme sahiptir. Kurulan iletişimde söylenilen söz kadar nasıl söylenildiği önemli bir yer tutmaktadır (4). Güney kişilerarası iletişimi, kaynağını ve hedefini insanların oluşturduğu iletişimler olarak tanımlarken; kişilerarası ilişkileri de bu iletişimde kişilerin kullandığı yöntemler olarak tanımlamıştır (5). Kişilerarası iletişimin birinci koşulu bireyin kendisiyle iletişimini gerçekleştirme kapasitesinin, becerisinin

olmasıdır (6). İlişki, bir kişinin diğer bir kişiye ya da kişilere karşı sergilediği davranışların bütünüdür. İlişkideki en önemli nokta, karşıdaki kişinin farkında olmak onu kabul etmeye çalışmaktır. Kişilerarası tarz ise bireyin belirli bir durum karşısında gösterdiği davranıştan farklı olarak, çeşitli ilişki ve durumlarda genel olarak sergilediği temel davranış eğilimi ve kişilik örüntüsüdür. İnsanlar, kişilerarası ilişkilerinde besleyici ya da zehirleyici tarzlar kullanırlar. Kişi ilişkilerinde kullandığı tarzın farkında ise ilişkilerini ona göre düzenleyebilir. İki insan başlangıçta birbirlerine besleyici görünebilirler. Örneğin bir aşk ilişkisinde genellikle besleyici ilişki daha yoğun olarak kullanılmaktadır. İlişkinin bozulduğunda ise zehirleyici ilişki tarzında artma olabilmektedir. Zehirleyici ilişkiler rakipler arasında kullanılan bir ilişki tarzıdır. Bu ilişki tarzında oyunlar ağırlık kazanır ve bu durum ilişkilerin gittikçe kötüleşmesine yol açmaktadır. Zehirleyici tarz kullanıldığında karşı taraf kendini incinmiş ve kötü hisseder. Eğer iki insan ilişkiyi sağlıklı bir şekilde paylaşıyorsa o ilişki gelişmekte ve devam etmesi için yollar aranmaktadır. Sağlıklı bir ilişkide asla oyunlara yer verilmez. Besleyici ilişkilerde açıklık ve doğallık vardır, konuşmalar dolaysız ve dürüsttür. Zehirleyici ilişkiler ise doğal değildir ve bu tarz diğerlerini geliştirme çabası içermemektedir (7).

Kişilerarası ilişkilerde açık, saygılı, rasyonel gibi olumlu yani besleyici ilişki tarzları insanların birbirlerini daha iyi anlamalarını ve topluma uyumlarını kolaylaştırırken; küçümseyici, saygısız, saldırgan gibi olumsuz yani zehirleyici ilişki tarzları bunun aksine doğru ve sağlıklı iletişimi güçleştirmektedir (8).

Hemşire, hasta ya da sağlık hizmetine gereksinim duyan birey ile bu yardım gereksinimini algılayıp, onu karşılamak üzere eğitilmiş kişidir (9). Hemşirelik insanlara doğrudan hizmet veren meslek grubu içinde yer alır. Hemşirelik mesleğinde, her yaş ve sosyo-ekonomik düzeydeki birey ile iletişim kurulmaktadır. Bu iletişimlerde, bireylerin günlük yaşam aktivitelerinde temel ihtiyaçlarını karşılamak ve sağlıkları ile ilişkili sorunlarla baş edebilmelerine yardımcı olmak amacıyla birtakım faaliyetler yapılmakta, gösterilen tepkiler değerlendirilerek geri bildirimler verilmektedir. Hemşirelik bir yardım mesleğidir. Yardım etmede temel amaç, karşılıklı güvene dayalı bir iletişim ve etkileşim içinde hizmet verilen bireyi tanımak, bakım gereksinimlerini tanımlamak ve sonuçta sorunları ile daha etkin baş edebilir, gereksinimlerini karşılayabilir hale gelmesini sağlamaktır. Hemşire bireyin yaşadıklarını anlamaya çalışırken, bakım verdiği bireylerle etkili iletişim kurabilmelidir (10).

Hemşirelikte iletişim becerilerinin öğrenilmesi öncelikle eğitim süreci içinde gerçekleşir. Bu süreçte öğrencilerin gerek formal dersler gerekse uygulamalar (klinik/saha) sırasında kendine güven ve saygılarının artması, kişisel ve mesleki yönden gelişmeleri hedeflenir (11). Bu süreçte öğrencilerin kişisel ve mesleki yeterliliklerini geliştirmek için özellikle eğiticilerin kolaylaştırıcı, yönlendirici ve rol modeli olarak önemli katkılar sağlayabileceğini belirtmektedir. Bu nedenle hemşirelerin iletişim beceri düzeylerinin yüksek olması gerekir.

Bu çalışma Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin kişilerarası

ilişki düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı nitelik taşıyan bu araştırma Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim görmekte olan 559 öğrenciden örneklem seçimine gidilmeden, araştırmaya katılmayı kabul eden 355 öğrenci ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu" ve Şahin. Durak ve Yasak (1994) tarafından geliştirilen. 31 maddelik "Kişilerarası İlişki Ölçeği" (KİÖ) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf, yaşadıkları yer, baba-anne eğitim durumlarını sorgulayan soruları içeren 7 maddeden oluşmaktadır.

Kişilerarası İlişkiler Ölçeği (KİÖ): Şahin. Durak ve Yasak tarafından geliştirilen Kişilerarası İlişkiler Ölçeği 31 maddeden oluşmaktadır. Yazarlar ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısının $r=0.79$ yarıya bölme güvenirliğini $r=0.63$ olarak bulmuştur. Ölçeğin geçerliliğini incelemek için yapılan faktör analizinde, besleyici ve zehirleyici ilişki tarzları olmak üzere iki alt ölçek belirlenmiş olup, besleyici ilişki tarzları alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri $r=0.80$ zehirleyici ilişki tarzları alt ölçeğinin ise $r=0.81$ olarak saptanmıştır. Besleyici ilişki tarzı alt ölçeğinin puan aralığı 0-48 zehirleyici ilişki tarzı alt ölçeğinin puan aralığı 0-45'tir. Besleyici ilişki tarzı alt ölçeğinde puan yükseldikçe kişilerarası ilişkiler olumlu, zehirleyici ilişki tarzı alt ölçeğinde puan yükseldikçe kişilerarası ilişkiler olumsuz olarak yorumlanmaktadır.

Soru formu öğrencilere fakültede verilerek, kendilerinin okuyarak yanıtlamaları istenmiştir. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde, Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 16 sürümü kullanılmıştır. Araştırma verilerinin istatistiksel analizinde yüzdelik dağılımlar, bağımsız gruplarda t-testi tek Yönlü Varyans analizi, Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	262	73.8
Erkek	93	26.2
Yaş		
17-19	95	26.8
20-22	206	58.0
22-25	54	15.2
Sınıf		
1. sınıf	93	26.2
2. sınıf	57	14.6
3. sınıf	103	29.0
4. sınıf	107	30.2
Yaşanılan Yer		
Köy/Kasaba	74	20.8
Şehir	201	56.7
Büyük şehir	68	19.2
Diğer	12	3.3
Aile Yapısı		
Çekirdek	266	74.9
Parçalanmış	15	4.1
Geniş	74	20.8
Baba Eğitim Durumu		
Okur-Yazar Değil	7	2.0
Okur-Yazar/ İlkokul Mezunu	155	43.7
Ortaokul/ Lise Mezunu	155	43.7
Üniversite Mezunu	38	10.6
Anne Eğitim Durumu		
Okur-Yazar Değil	68	19.2
Okur-Yazar /İlkokul Mezunu	222	62.5
Ortaokul/ Lise Mezunu	57	16.0
Üniversite Mezunu	8	2.3

Çalışmaya katılan öğrencilerin Tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde (Tablo1); yaş ortalamasının 20.7 ± 1.9 olduğu, %73.8'inin kadın, %56.7'sinin şehirde yaşadığı, % 62.5'inin annesinin eğitim durumun okur-yazar veya ilkokul mezunu, %43.7'sinin babasının eğitim durumu okur-yazar veya ilkokul mezunu olduğu, öğrencilerin çoğunluğunun şehirde yaşadığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin kişilerarası ilişki ölçeği puan ortalamalarının, tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde (Tablo2); öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları, sınıfları, aile yapısı ve babalarının eğitim durumları ile kişilerarası ilişkiler ölçeğinin besleyici ve zehirleyici tarz alt ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$). Dökmen sözsüz iletişim becerisi ve kullanımı bakımından kadınların erkeklerden daha iyi olduklarını belirtmektedir (12). Bu bağlamda araştırmanın bulguları ile paralellik göstermemesinin nedeni olarak araştırmada yeterli erkek olmaması söylenebilir. Erözkan'ın yaptığı çalışma bulguları sözü edilen araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir (13). Öğrencilerin kişilerarası ilişki ölçeği

puan ortalamalarının annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımı incelendiğinde (Tablo 2); besleyici ilişki tarzı alt boyut puan ortalaması ile anne eğitim durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Annesinin eğitim düzeyi ortaokul veya lise mezunu olan öğrencilerin besleyici ilişki tarzı puan ortalaması 35.39 ± 5.45 iken, okur-yazar olmayan öğrencilerin ortalamasının 31.75 ± 7.05 olduğu bulunmuştur.

Kulaksızoğlu'na göre, annenin çocukla daha fazla zaman geçirmesi ve çocuğa babadan daha yakın olması nedeniyle özellikle anne ile ilişkilerin gencin üzerindeki etkisi, babaya göre daha fazla olmaktadır (14). Akkapulu'nun yaptığı araştırmada ergenlerin annelerinin kişilerarası ilişkilerde kullandıkları besleyici ilişki tarzı düzeyleri, ergenlerin sosyal yetkinlik beklentisi düzeylerini etkilediği tespit edilmiştir (15). Araştırma-

nın bulguları ile tutarlılık gösteren bir diğer bulguya da Markiewicz ve arkadaşlarının, yaptıkları çalışmada rastlanmaktadır. Bireylerin annelerinin kişilerarası ilişkilere girme düzeyleri ile annelerin sosyal işbirliği kalitesinin, bireylerin sosyal davranışlarını belirlediğini, sosyal davranışın da bireylerin arkadaşlık kalitelerinde ve arkadaşlarıyla olan davranışlarında belirleyici rol oynadığını vurgulamışlardır (16).

Tablo 2. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Kişilerarası İlişki Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler (N=355)	n	Besleyici İlişki Tarzı			Zehirleyici İlişki Tarzı		
		Açık	Saygılı	Toplam Puan	Saygısız	Küçümseyici	Toplam Puan
Cinsiyet							
Kadın	26	15.72±3.75	16.55±3.21	32.27±6.22	6.47±2.20	5.95±3.87	12.42±5.14
Erkek	93	16.58±4.32	16.75±3.63	33.33±7.36	6.91±2.11	6.79±4.15	13.70±5.45
Test ve p Değeri		t=1.745 p=0.082	t=0.483 p=0.629	t=1.289 p=0.198	t=1.619 p=0.106	t=1.687 p=0.093	t=1.948 p=0.052
Yaş							
17-19	95	16.19±3.87	16.68±3.50	32.87±6.54	6.56±2.18	5.86±3.66	12.42±4.86
20-22	206	15.62±4.00	16.56±3.24	32.18±6.56	6.57±2.26	6.30±4.16	12.86±5.51
22-25	54	16.65±3.64	16.62±3.35	33.17±6.47	6.70±1.94	6.19±3.68	12.89±4.92
Test ve p Değeri		F=1.678 p=0.188	F=0.039 p=0.961	F=0.637 p=0.529	F=0.080 p=0.923	F=0.361 p=0.697	F=0.227 p=0.797
Sınıf							
1. sınıf	93	16.13±4.31	6.75±3.53	32.88±7.17	6.62±2.09	5.76±3.54	12.39±4.56
2. sınıf	57	16.00±3.89	16.07±2.75	32.07±5.88	6.54±2.17	7.00±4.94	13.54±6.29
3. sınıf	103	15.78±3.69	16.68±3.36	32.57±6.30	6.99±2.29	6.14±3.95	13.13±5.41
4. sınıf	107	15.91±3.82	16.44±3.23	32.35±6.42	6.19±2.12	6.33±4.03	12.51±5.39
Test ve p Değeri		F=0.130 p=0.943	F=0.489 p=0.690	F=0.163 p=0.921	F=2.399 p=0.068	F=0.796 p=0.497	F=0.603 p=0.613
Yaşanılan Yer							
Köy/Kasaba	74	14.94±3.85	16.35±3.52	31.29±6.56	5.91±1.98	5.75±3.93	11.66±5.07
Şehir	201	15.92±3.98	16.56±3.35	32.49±6.64	6.66±2.19	6.40±4.09	13.07±5.40
Büyük Şehir	68	16.77±3.72	16.69±3.01	33.46±6.11	7.06±2.27	6.25±3.71	13.31±5.06
Diğer	12	17.55±3.27	18.36±3.01	35.91±5.94	6.64±2.16	4.27±2.53	10.91±3.86
Test ve p Değeri		KW=7.619 p=0.055	KW=2.883 p=0.410	KW=5.114 p=0.164	KW=7.861 p=0.049	KW=3.849 p=0.278	KW=4.812 p=0.186
Aile Yapısı							
Çekirdek	266	16.05±3.97	16.75±3.26	32.81±6.58	6.61±2.14	6.06±3.94	12.68±5.08
Parçalanmış	15	15.54±4.58	15.54±3.73	31.08±7.80	7.00±1.96	8.38±4.81	15.38±5.20
Geniş	74	15.62±3.66	16.28±3.41	31.90±6.16	6.43±2.38	6.11±3.77	12.54±5.73
Test ve p Değeri		KW=1.072 p=0.585	KW=1.951 p=0.377	KW=1.844 p=0.398	KW=1.532 p=0.465	KW=2.820 p=0.244	KW=3.388 p=0.184
Baba Eğitim Durumu							
Okur-Yazar Değil	7	16.17±4.17	16.50±1.76	32.67±4.32	7.17±2.04	5.50±2.07	12.67±2.16
Okur-Yazar / İlk. Mez	155	15.65±3.85	16.21±3.49	31.79±6.52	6.55±2.21	6.38±4.12	12.93±5.45
Ortaokul veya Lise Mez	155	15.99±3.98	16.81±3.17	32.80±6.52	6.46±2.22	5.78±3.75	12.23±5.11
Üniversite Mezunu	38	16.86±3.90	17.33±3.30	34.19±6.78	7.20±1.92	7.03±4.22	14.22±5.19
Test ve p Değeri		KW=3.541 p=0.316	KW=4.114 p=0.249	KW=4.978 p=0.173	KW=4.810 p=0.186	KW=2.985 p=0.394	KW=4.977 p=0.174
Anne Eğitim Durumu							
Okur-Yazar Değil	68	15.50±3.81	16.25±3.54	31.75 ±7.05	6.41±2.29	5.73±3.87	12.14±5.49
Okur-Yazar / İlk. Mez	222	15.90±4.38	16.92±3.25	32.74±6.38	6.61±2.12	6.29±3.71	12.90±4.92
Ortaokul/Lise Mez	57	17.65±3.09	17.74±3.01	35.39±5.45	6.61±2.37	5.89±4.38	12.50±5.72
Üniversite Mezunu	8	15.50±5.39	15.50±3.78	31.00±8.49	7.25±1.83	8.38±6.89	15.63±7.82
Test ve p Değeri		KW=15.625 p=.001	KW=8.924 p=0.030	KW=15.316 p=0.002	KW=1.482 p=0.687	KW=2.358 p=0.502	KW=1.884 p=0.597

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, anne eğitim durumunun öğrencilerin besleyici ilişki tarzı puan ortalamasını etkilediği ve yaş, cinsiyet, sınıf, aile yapısı, baba eğitim durumunun öğrencilerin kişilerarası ilişkisini etkilemediği tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

Anne eğitim durumunun öğrencinin kişilerarası ilişki düzeyi üzerindeki etkisini göz önünde bulundurarak annelere eğitim verilmesi ve annelerin eğitim seviyelerinin artırılması için gerekli programların hazırlanması, Kişilerarası ilişkiler konusunda gereksinim duyulan beceri ve gereksinimlerin kazandırılması yönünde ders programlarının ve ders içeriklerinin var olan durumdan daha zengin ve geliştirilmiş hale getirilmesi, Eğitim sisteminin öğrenciyi aktif kılacak ve kişilerarası ilişkilerini olumlu yönde (besleyici tarzda) etkileyecek nitelikte olması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Erözkan A. Romantik İlişkilerde Reddedilmeye Dayalı İncinebilirlik Bilişsel Değerlendirme ve Başa çıkma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2004; Trabzon.
2. Cüceloğlu D. İletişim ve Algılama, Yeniden İnsan İnsana, 34. Basım. İstanbul: Remzi Kitapevi 2005:27-32.
3. Üstün B. Çünkü iletişim Çok Şeyi Değiştirir. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005;2(1): 88-94.
4. Keçeci A, Taşocak G. Öğretim elemanlarının iletişim becerileri: Bir sağlık yüksekokulu örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi 2009;2(1): 131-136.
5. Güney S. Davranış Bilimleri. İstanbul: Nobel 2000.
6. Erdoğan İ. İletişimi Anlamak. Ankara: Erk Yayıncılık 2002.

7. Greenwald J. The Person You Were Meant to Be Antidotes To Toxic Living, New York: Dell Publishing 1973.

8. Aydın A. Empatik Becerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi 1996.

9. Velioğlu P, Pektekin Ç, Şanlı T. İletişim becerileri. Hemşirelikte Kişilerarası İlişkiler (Editör. Ramazan Geylan). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları 1991;1(1): 33-7.

10. Uyer G. Hemşire - Hasta İletişimi ve İletişimin Hasta Yönün-den Önemi. Türkiye Klinikleri Tıp Etiği 2000; 8(1):88-94.

11. Suikkala A . Nursing student-patient relationship: a review of the literature from 1984 to 1998. Journal of Advanced Nursing 2001; 33(1):42-6.

12. Dökmen, Z.Y. Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitapevi 2010;2.

13. Erözkan A. Lise Öğrencilerinde Kişilerarası İlişki Tarzlarının Yordayıcıları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2009; 21: 543:551.

14. Kulaksızoğlu A. Ergenlik Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitapevi 2001;1-42.

15. Akkapulu E. Some variables which predict the social self-efficacy. (Unpublished master's thesis). Social Science Institute, Cukurova University, Adana, Turkey 2005.

16. Markiewicz D, Doyle AB, Brendgen M. The Quality of Adolescents' Friendships: Associations with Mothers' Interpersonal Relationships, Attachments to Parents and Prosocial Behaviors. Journal of Adolescence 2001;24(4):9-22.